

Teknik- och serviceförvaltningen
Anna Johansson
VA-chef
0171-62 67 39
anna.johansson.a@enkoping.se

Miljö- och byggnadsnämnden
Miljöavdelningen

Behov av omprövning av tillstånd

Bakgrund

Den nedlagda deponin på Annelunds avfallsanläggning, som drivs av kommunalförbundet VafabMiljö (VafabMiljö), är genom avtal anslutet till Enköping kommuns (VA-huvudmannen) avloppsreningsverk. VafabMiljös VA-installation är bristfällig med följderna att VA-huvudmannens avloppsreningsverk tar emot dagvatten innehållande förorenat lakvatten från deponin som överskrider den i avtal tillåtna kvaliteten och den i miljötillståndet angivna kvantiteten om 5 400 m³. För VA-huvudmannen medför detta olägenheter vad avser driften av avloppsreningsverket samt kan påverka och begränsa VA-huvudmannens möjligheter att följa nuvarande miljötillstånd samt påverka slutgiltiga villkor för det nya avloppsreningsverket i Vappa. På grund av överträdelser av nu gällande avtal mellan VA-huvudmannen och VafabMiljö, samt med anledning av att ett nytt avloppsreningsverk är under uppförande, pågår just nu ett arbete med att ta fram ett nytt avtal mellan VA-huvudmannen och VafabMiljö.

Det lakvatten som VA-huvudmannen tar emot från VafabMiljö innehåller kraftigt förhöjda halter av PFAS-ämnen, vilket innebär stora risker för påverkan på recipienten. Ett nytt avloppsreningsverk är under uppförande för Enköpings tätort och beräknas stå klart sommaren 2027. I VA-huvudmannens miljötillstånd finns ett utredningsvillkor som anger att förutsättningarna för läkemedelsrening ska utredas när det nya avloppsreningsverket är i drift, se [bilaga 1](#). I samband med denna utredning bör rimligen även eventuellt behov av PFAS-rening utredas.

Om PFAS-belastningen från lakvattnet kvarstår kommer den belastningen ingå i förutsättningarna för utredningen, vilket i sin tur kan påverka de slutliga villkoren för VA-huvudmannens miljötillstånd. Av rättspraxis följer att det är olämpligt att reglera kemikalieanvändningen i tillståndet till ett avloppsreningsverk i stället för i tillstånden till de verksamheter där kemikalierna används, se MÖD 2014:52. På samma sätt är det olämpligt att en utsläppskälla från en verksamhet uppströms ska påverka VA-huvudmannens möjlighet att efterleva sitt tillstånd. Enligt VA-huvudmannens mening är det därför lämpligare att ordna tillräckliga reningsbehov uppströms.

Tekniska nämnden har tagit beslut om att det nya avloppsreningsverket ska revaq-certifieras. I revaq-regelverket finns krav på bortkoppling av lakvatten vilket ytterligare ökar incitamenten för att hitta en ny lösning för lakvattenhanteringen. VafabMiljö har redovisat planer för åtgärder vilket VA-huvudmannen ser positivt på. Genomförandet av dessa planer bedöms dock gå långsamt och utan tydlig tidsplan. Utifrån att de planer som VafabMiljö tagit fram hittills inte har lett till någon förbättring bedömer VA-huvudmannen att ett ställningstagande från miljö- och byggnadsnämnden är nödvändigt för att säkerställa att miljöbalkens krav uppfylls.

Förutsättningar för att bibehålla avtalet

Som nämns ovan är ett nytt avtal mellan VA-huvudmannen och VafabMiljö under framtagande. Avtalet utgör inte en långsiktig lösning för att komma till rätta med utsläppsproblematiken, varken i kvalitet eller kvantitet. VA-huvudmannen är av uppfattningen att det nu gällande miljötillståndet för VafabMiljö inverkar negativt på VA-huvudmannens miljötillstånd och, om inga åtgärder vidtas vad gäller VafabMiljös utsläpp, på sikt även möjligheten för VA-huvudmannen att på avtalsmässig grund fortsätta ta emot VafabMiljös lakvatten. VA-huvudmannen önskar därför att miljö- och byggnadsnämnden i egenskap av tillsynsmyndighet kontrollerar hur PFAS-halterna i lakvattnet sprids och påverkar närliggande recipienter och att miljö- och byggnadsnämnden överväger att till Miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Uppsala län anmäla att det finns behov av att ompröva VafabMiljös miljötillstånd enligt vad som framgår nedan.

Behov av spridningskontroll

Det lakvatten som VafabMiljö släpper ut från deponin till avloppsreningsverket innehåller förhöjda halter av PFAS, se Rapporten Plan för avledning av vatten till Enköping ARV, s. 7-8 ([bilaga 2](#)). Förhöjda PFAS-halter har också påträffats i vattendrag i nära anslutning till deponin, se miljö- och byggnadsnämndens skäl i överklagat beslut dnr MIL.2024.269 ([bilaga 3](#)). Det går därför inte att utesluta att vattenmiljön i närliggande recipient riskerar att drabbas av negativ påverkan. Förekomsten av PFAS kan äventyra möjligheten att uppnå den status som recipient ska ha enligt rådande miljökvalitetsnormer. Det befars även att den nuvarande hanteringen av lakvatten från VafabMiljös sida inte följer de allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. miljöbalken (1998:808) (MB) som anger att en verksamhetsutövare måste vidta tillräckliga skyddsåtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Enligt VA-huvudmannens mening behöver spridningen av PFAS i omgivningen fortsatt kontrolleras. Det behöver också kontrolleras om det föreligger risk för att den status som närliggande recipienter enligt miljökvalitetsnormerna ska ha äventyras med anledning av utsläppen.

Behov av omprövning av tillstånd

VafabMiljös tillstånd för deponiverksamhet meddelades den 4 januari 1993 av Miljöprövningsdelegationen (dnr 242-4758-92), se [bilaga 4](#). Därefter har slutliga villkor fastställts vid två tillfällen. Dels den 10 februari 2005 (dnr 551-155-98), dels den 9 november 2012 (dnr 551-3034-11). Se [bilagorna 5 och 6](#). VA-huvudmannens bedömning är att VafabMiljö inte följer villkoren i sitt miljötillstånd. Därutöver är tillståndet mer än 10 år gammalt. Bedömningen är också att det har uppstått olägenheter som inte förutsågs när verksamheten tilläts, varpå det finns behov av att ompröva VafabMiljös tillstånd.

Av beslutet om slutliga villkor meddelat den 9 november 2012, se [bilaga 6](#), framgår att VafabMiljö uppgett att den totala utsläppsvolymen av lakvatten ska uppgå till 5 400 m³ årligen. Eftersom VafabMiljö själva angett denna totalvolym bör uppgiften betraktas som ett allmänt villkor i miljötillståndet som VafabMiljö är skyldig att följa, jämför villkor 7 i beslut

om tillstånd meddelat 4 januari 1993 ([bilaga 4](#)). Enligt de flödesmätningar som VafabMiljö rapporterat till VA-huvudmannen har volymen lakvatten som tillförts avloppsreningsverket legat på 27 000 m³ för 2024 och 39 000 m³ för 2025.

Det har efter tidpunkten då tillståndet meddelades konstaterats att det lakvatten som VafabMiljö släpper ut till avloppsreningsverket innehåller PFAS. Av 22 § förordning (2001:512) om deponering av avfall framgår att insamlat lakvatten ska behandlas så att det kan släppas ut utan att utsläppet strider mot gällande bestämmelser om skydd för människors hälsa och miljön eller mot villkor som gäller för verksamheten. Det går inte att utesluta att förekomsten av PFAS i lakvattnet kan påverka människors hälsa och miljö negativt eller att miljökvalitetsnormerna i närliggande recipienter äventyras.¹ Av villkor 27, meddelat den 9 november 2012, framgår att överföring av lakvatten till avloppsreningsverket får ske först efter att lakvattnet förbehandlats lokalt i en luftad damm och ett partikelfilter. Bedömningen då berörde främst lakvattnets toxiska egenskaper och metallnivåer, se [bilaga 6](#). En bedömning gällande PFAS gjordes dock inte.

Enligt VA-huvudmannens mening föreligger det skäl för att ompröva VafabMiljö's miljötillstånd enligt vad som framgår av nedan angivna situationer i den uttömmande listan i 24 kap. 5 § MB.

1. Det aktuella tillståndet är mer än 10 år gammalt. Det ursprungliga beslutet om tillstånd meddelades 4 januari 1993. Därefter meddelades slutliga villkor den 10 februari 2005 och den 9 november 2012.

2. Lakvattnet innehåller PFAS-ämnen vilket kan ge en negativ påverkan på närliggande recipienter. Av uppgifter från VISS framgår bland annat att Enköpingsån inte uppnår god kemisk ytvattenstatus med avseende på PFOS. Avloppsreningsverket utgör enligt VISS en påverkanskälla för Enköpingsån, vilket innebär att det lakvatten som kommer från deponin också går ut i ån. Utsläpp av lakvatten kan därför äventyra möjligheten att uppnå

¹ Se bland annat den undersökning som Miljösamverkan Sverige genomförde i januari 2022: [PFAS vid deponier](#) (hämtad 2026-05-19).

den status som recipienten ska ha enligt tillämpliga miljökvalitetsnormer.²

4. Tillståndet eller villkoren för verksamheten har inte följts. Enligt det allmänna villkoret i gällande tillstånd anges att den maximala lakvattenvolymen kommer uppgå till 5 400 m³. Mätningar från VafabMiljö visar i stället att belastningen för 2024 uppgick till 39 000 m³ och 2025 till 27 000 m³ varför det allmänna villkoret inte kan anses vara uppfyllt.

5. Lakvattnet innehåller PFAS, vilket är en olägenhet som inte förutsågs när tillståndet meddelades. Tillståndet innehåller därför inte något krav på förbehandling eller rening vad gäller PFAS. Spridningsrisk föreligger därför till recipient och till avloppsreningsverket. PFAS-förekomsten utgör en olägenhet som inte förutsågs när verksamheten tilläts och det bedöms föreligga skäl att ompröva tillståndet på denna grund.

Av 24 kap. 11 § 1 st. MB framgår att en ansökan gällande omprövning av tillstånd får provas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för civilt försvar och länsstyrelsen. Av 24 kap. 11 § 2 st. MB framgår att i det fall en kommun övertagit tillsynen av den tillståndspliktiga verksamheten får den kommunala tillsynsmyndigheten ansöka om en prövning enligt första stycket. Om tillståndet har getts av länsstyrelsen ska ansökan lämnas in till länsstyrelsen.

Sammanfattningsvis

VA-huvudmannen önskar att miljö- och byggnadsnämnden, inom ramen för sitt tillsynsansvar, tillser att VafabMiljö undersöker vilken påverkan utsläppen från deponin har på omgivningen och dess recipienter. VA-huvudmannen önskar också att miljö- och byggnadsnämnden överväger behovet av en omprövning enligt 24 kap 5 § MB av gällande tillstånd hos tillståndsmyndigheten.

Utöver behoven av omprövning anser VA-huvudmannen att den nuvarande hanteringen av lakvattnet inte är i enlighet med miljöbalkens

² [Enköpingsån - Vattendrag - VISS - VattenInformationSystem för Sverige](#). Hämtad 2026-05-19.

allmänna hänsynsregler vilka innebär att en verksamhetsutövare måste se till att vidta tillräckliga skyddsåtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Bilagor:

Bilaga 1: Miljötillstånd för avloppsreningsverket

Bilaga 2: Plan för avledning av vatten till Enköping ARV

Bilaga 3: Länsstyrelsens beslut om upphävande av miljö- och byggnadsnämndens beslut (dnr 3698-2024)

Bilaga 4: Beslut om tillstånd meddelat 4 januari 1993

Bilaga 5: Beslut om slutliga villkor meddelat den 10 februari 2005

Bilaga 6: Beslut om slutliga villkor meddelat den 9 november 2012

På tekniska nämnden vägnar,



Anna Johansson
VA-chef
Enköpings kommun